

מסורת הש"ס

א) [מסופ' פ"ב, ט] ז"ל לה', א] [לקמן פ"א, ד] עירובין מו., ט] [נסך] ז' לעיל ית. יט: לקמן כב. כו: עירובין מו. וזכורות מט. חולין ג., ט] וזר מע. שמתוח פ"ב, ט] פסחים ד. [סנהדרין ה., ט] ז"ל דמשנה], ט] [שבת מו.], ט] ש"ך לע"ב,

הגהות הב"ח

א) גמ' ואמרי לה אמר ליה ר' יוחנן לר' חילי בר אבא ר' הויה בר אבא לרב ר' אפילו יום אחד: (ב) תוס' ד"ה חייבו כ"ו לגיטת ר"ח דר' חילא היה שאל ר' כהניה שאל על אביו שלו הויה משמע כ"ו כלי' ותיבת משום נמחק:

גליון הש"ס

גמ' אורי ליה רבי אלעזר דרבי פדת בריה. עיין מנה דף ט ע"א תוס' ד"ה ואמר ר' פתח: שם הן הן. כענין זה כתובות דף ט ע"ב: תוס' ד"ה שבעה שב"ב בו שאין עושין הבראה בברל. עי' לקמן דף כד ע"ב תוס' ד"ה אלא:

הגהות מהר"ב רגישבורג

א] רש"י ד"ה תנא דידן היינו תנא דכרייתא. י"ב תנא דממני' נמי קתני' שגשה יומם קודם הרגל ז"ע ונלע"ד דרש"י אמר שפיר לשיטתו שפי' בתמניין' להשתמש לאו דוקא שלשה יומם אלא אפילו שעה אחת והיינו מקמי' נמשיה דרגלים מפסיקין משא"כ הכא בזכייתא שלשה יומם דוקא דהא לא קמי' מפסיקין ועוד דפלגי' נמי חכמים ועל ולרש"י מיושב קושית התוס' ד"ה אמר ר' יוחנן דוקא וקמי' מיה סווגי' נכלל די דוד וי"ב בעל שזשים לדוד:

מוסף רש"י

שמועה קרובה נוהגת שבעה. לרבי' ולתנאים, ושלשים. ולגיתין מיום שנשבע לו (שורבין מו.). רב בר אחיה דר' חייא דהוא בר אחתיה דר' חייא. אינו אביו של רב אחי על ר' חייא היה מן האב כדלמנין פ"ק דטענדרין (ה) אינו ומנא ויטיל' ומלתא זו' חייא כולו' בני דר' אחא מכפ"י הו, ואומנא שהיה אמו של רב אחמו' על ר' חייא היתה מן האב (פסחים ד.). כי סליק. רב מעיר, מבבל לחרץ ישראל, שהיה ר' חייא שם. אמר ליה. ר' חייא לרב אינו אבין הוא קיים (פסחים ד.).

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קמן

כל שהוא משום אצל רגל מפסיקו.
שרץ להשלימו אחר הרגל כיון דכי ישב שני ימים לפני הרגל זריץ להשלים ולישב חמשה ימים אחר הרגל:
כל שהוא משום עסקי רבים.
כלומר מנחומי רבים אין רגל מפסיקו [כדי] שיהא זריץ להשלים ולעסוק בו אחר

הרגל אלא מתעסקין בו ברגל:
ארבעה ימים הראשונים.
של אחר הרגל רבים מתעסקים בו ומשלימין לשלשה שנתעסקו ברגל שכבר נתעסקו בו ברגל שלשה ימים:
ורגל עולה.
למנין שלשים:
מאי לאו אסיפא.
הא דמני דרגל עולה למנין שלשים היינו אסיפא אקצרו ברגל ותיפשוט מינה דכי קצרו ברגל עולה למנין שלשים וקשיא לרבא דלומר אינו עולה:
לא ארישא.
קא מהדר אקצרו שני ימים קודם הרגל רגל עולה לו למנין שלשים דהמש' ודאי עולה לו הואיל וכבר התחיל זכאצילות אצל קצרו ברגל לא ידענא:
בסחינא הרגל.
זיוס ראשון של רגל וקשיא לרבא:
שכבר נתעסקו ברגל.
כל שבעה:
אפילו קצרו ברגל.
רגל עולה למנין שלשים ולא מביעיא קצרו קודם הרגל:
תנא דידן.
היינו תנא [א] ט' דכרייתא:
במה דברים אמורים.
שאניה נוהגת אלא יום אחד:
אלא חמשה.
מהני שבעה מתי מלוא דכתיב צרקא (ויקרא כה) צנו וצמו אחיו ואחמותו ואשטו:
יחידא היה.
ולא ר' עקיבא דלר"ע לא שגא אביו ולאנו לא שגא שאר קרוביו:
בגיזוק.
מקום:
רב צר אחיה דר' חייא דהוא צר אחסיה דר' חייא.
דרבי אחא מכפרי שגא לנא והוליד ממנה איינו ממה ונשא רחל ולה צת מאיש אחר וממנה נולד רבי חייא ונשא איינו הצת ונולד להן רב וגמלא רב צר איינו צר אחיה דרבי חייא מאצוה ובר אחתיה מאמיה:
כי סליק.
רב מעירו דבבל לא"י שהיה רבי חייא שם:
א"ל.
רבי חייא לרב:
אנא קיים.
ר"ל אינו אבין קיים הוא:
א"ל

ההוא מיבעי ליה לכדריש ליה לשמועה רחוקה שאינה נוהגת אלא יום אחד דכתיב והפכתי חגיכם לאבל ואשכחן עצרת דאיקר' חד יומא חג ט' ת"ר שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד י' איזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה קרובה בתוך שלשים רחוקה לאחר שלשים דברי ר"ע וחכמים אומרים אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ט' כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין הלכה כרבים חוץ מזו שאע"פ שרבי עקיבא מקיל וחכמים מחמירין הלכה כרבי עקיבא ט' דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל רב חנינא אתיא ליה שמועה דאבוה מבי חוזאי אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד רב נתן בר אמי אתא ליה שמועה דאימיה מבי חוזאי אתא לקמיה דרבא אמר ליה הרי אמרו שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד בלבד איתיביה במה דברים אמורים בחמשה מתי מצוה אבל על אביו ועל אמו שבעה ושלשים אמר ליה יחידאה היא ולא סבירא לן כוותיה דתניא ט' מעשה ומת אביו של רבי צדוק בגיזוק והודיעוהו לאחר שלש שנים ובא ושאל את אלישע בן אבויה וקנים שעמו ואמרו נהוג שבעה ושלשים וכשמת בנו של רבי אחייה בגולה ישב עליו שבעה ושלשים אינו והא ט' רב בר אחיה דרבי חייא דהוא בר אחתיה דר' חייא כי סליק להתם אמר ליה אבא קיים

ר"ח ט) ורבי חייא היה שואל על אביו ואמנו שלו והוא משיב על אביו ואמנו של עצמו ומה שלא היה משיב לו כמו גירסת ר"ח שאם היה משיב לו אבא קיים כשהיה שואל על אביו שלו משום דהוא משמע שהיה משיב לו על אביו של רבי חייא שהיה רגיל לקרות אביו אבא:

מחמירין הלכה כמחמירין, חוץ מזו, שאע"פ שר' עקיבא מקיל וחכמים מחמירין, הלכה כר' עקיבא. דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל. [כיון דר' יוחנן הורה כהא דשמואל, הלכתא כותיה לעולם כדברי המקיל באבל]. והא דתניא, במה דברים אמורים כי שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד, בה' מתי מצוה. פי' בחמשה שמצוה להתאבל עליהן, והן בנו ובתו אחיו ואחותו ואשתו. אבל על אביו ועל אמו, אפי' שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים. לית הלכתא כוותיה, דהא יחידאה היא, כלומר אלישע בן אבויה וה' וקנים שהיו עמו והורו בשמועה רחוקה לנהוג שבעה ושלשים, יחידים הן, ולא סבירא לן כוותיהו. דהא רב חסדא ורבה הורו על אביו ועל אמו בשמועה רחוקה שלא לנהוג אלא יום אחד.

ב.

שכבר נתעסקו בו ברגל.
מנחומין וצרכה צשורה והר"י ט' דפירש לענין הצרכה חולק על מנחור מוטר"י שפירש צסם רש"י שהיה אומר ° שאין עושים הצרכה ברגל הואיל וליכא אצילות ולאחר הרגל נמי לא יעשוה הואיל וצטלה סעודה ראשונה פי' דמספקא ליה לרש"י אי הצרכה צמועד אי לאחר המועד דשמא הצרכה אינו עסקי רבים הואיל ויחיד יכול לעשות ועל הצרכה פירש לקמן כל יום ראשון אסור לאכול משלו אפי' אוכל שתי פעמים זיוס דהא לא קאמר גמרא סעודה ראשונה אלא יוס ראשון:

שלשה ימים אחרונים אין רבים מתעסקין בו.
פירש צמוספות דהוא הדין דמלאכתו נעשית ע"י אחרים:
אמר רבי יוחנן אפי' יום אחד אפי' שעה אחת.
קשיא לי דהא אית ליה לר' יוחנן ט' הלכה כסתם משנה:
מה חג שבעה.
וצירושלמי דייק אימנא שמונה כשמונה דחג ומשני שמניי רגל צפני עצמו הוא ומויעש לאביו אצל שבעת ימים (בדלשית ט) לא מזי לאמרי דהתם קודם צבויה היה וצירושלמי משני דאין למידין מקודם מתן תורה והתם צירושלמי מיייתי קראי טובא:

בר מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין.
והוא הדין יחיד מחמיר ורבים מקילין הלכה כרבים ומשום דהכא איירי ביחיד מקיל נקיט הכי וכל מקום לאו דוקא דהצרכה מקומות פוסק כדברי היחיד והיכא דלאתמר אתמר ועוד דבעירובי אומר הלכה כדברי המקיל אפי' לגבי רבים מיהו התם היינו ריב"ל ולא רבי יוחנן פ"י מי שהוליאוהו (עירובין מו.):

יחידאה היא.
ואף על גב דלעיל נקיט ומכ"א:
אייבו קיים.
עדיין לא השיבתיך על אייצו כן פי' בלוגטרס וקשה שהיה לר' חייא לומר אמן קיימת ולא אימנא דמשמע אמו של ר' חייא ועוד דרב היה לו להשיב אבא ולא היה לו לקרות אביו צסם אייצו ונראה שר"ח גורס א"ל אבא קיים א"ל אבא קיים אימנא קיימת א"ל אימנא קיימת פירש ר' חייא היה שואל על אביו ואמנו שלו ורבי חייא משיב לו על אביו ואמנו שלו וכן לנו להקשות מה לנו לומר דרב צר אחיה דרבי חייא וצר אחתיה צשלמא לפירוט ראשון הציאו לומר מה היה חושש ר' חייא על אביו ועל אמנו של רב כי לפירוט זה נמיי י"ל דהוזכר יפה שלא תאמר מה היה לו לרב להשיב על אביו ואמנו שלו כמו כן היה לו להשיב שאר צני אדם קיימין אצל השתא קמ"ל שהיה משיב לו לפי שהיה אחיו של ר' חייא ונזח לו להשמיעו מדשות טוצות דלא לימנא אא וצטר לקרובים כדלמרינן צריס פסחים (דף ג: ושס) אא וצטר לסוסים ולמחורים וי"ג אמר ליה אבא קיים אמר ליה אימנא קיימת אמר ליה אבא קיים וכפ"ר ט' וכענין שפירש ר"ח לגירסת

ר"ח ט) ורבי חייא היה שואל על אביו ואמנו שלו והוא משיב על אביו ואמנו של עצמו ומה שלא היה משיב לו כמו גירסת ר"ח שאם היה משיב לו אבא קיים כשהיה שואל על אביו שלו משום דהוא משמע שהיה משיב לו על אביו של רבי חייא שהיה רגיל לקרות אביו אבא:
מחמירין הלכה כמחמירין, חוץ מזו, שאע"פ שר' עקיבא מקיל וחכמים מחמירין, הלכה כר' עקיבא. דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל. [כיון דר' יוחנן הורה כהא דשמואל, הלכתא כותיה לעולם כדברי המקיל באבל]. והא דתניא, במה דברים אמורים כי שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד, בה' מתי מצוה. פי' בחמשה שמצוה להתאבל עליהן, והן בנו ובתו אחיו ואחותו ואשתו. אבל על אביו ועל אמו, אפי' שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים. לית הלכתא כוותיה, דהא יחידאה היא, כלומר אלישע בן אבויה וה' וקנים שהיו עמו והורו בשמועה רחוקה לנהוג שבעה ושלשים, יחידים הן, ולא סבירא לן כוותיהו. דהא רב חסדא ורבה הורו על אביו ועל אמו בשמועה רחוקה שלא לנהוג אלא יום אחד.

א) כל דברי רבינו אלו הובא בל"ז בח"צ סימן תל"ב בשנו וכן דעת בה"ג ורב אלפס ז"ל וע"ש בל"ז ונכל"ש מש"כ על זה.

עין משפט ונר מצוה

קו א טוש"ע י"ד סימן שטז ספיף ב ואלו"ח סי' מקמח ספיף ו]:
קח ב מיי' פי' מהלכות אצל הלכה ח טוש"ע י"ד שם:

קכג א מיי' שם הלכה ג סמג עשין דרעב ב ולאוין עה טוש"ע שם ספיף א ואלו"ח סי' מקמח ספיף ו]:

ד [נצור י"ד סי' שעה]:
ה ק"ו ה' מיי' שם פי' הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סימן מב ספיף א:

תורה אור השלם

ו. והפכתי חגיכם לאבל וכל שיריכם לקניה והעליתי על כל קותנים שק וצל כל ראש קרחה ושמתיה כאבל וחד ואתריה ביום קר:
צמוס ח י

רבינו חננאל

ומסקנא דשמתא הילכתא למעשה הנקבר אפילו שעה אחת קודם לרגל צטלה הימנו גורת אבילות [כדפסיק רבינא והלכתא אפי' יום אחד או שעה אחת]. אבל (הנקבר) [הנקבר] ברגל, לא חיילא עליה אבילות אלא אחר הרגל. ונקיט שבעת ימי אבילות מיום טוב האחרון שהוא יום טוב שני, ואע"ג דלא נהיג ביה אבילות] עולה למנין שבעה. ועצרת והוא השנה היום הכיפורים מפסיקין אבילות כרגלים. (כדפסיק רבינא והלכתא אפילו יום אחד או שעה אחת. נמצאת אומר מי שמת לו מה בתוך הרגל, נקיט שבעה מיום טוב שני של יום טוב האחרון, ואף על פי שיום טוב שני אין נוהג בו אבילות. ונקיט (ליה) [ל] מההוא יומא דמת ביה. ומאן דשכיב ליה שכבא ביום טוב שני של יום טוב האחרון או ביום טוב שני דעצרת, ט' נהיג אבילות] בו ביום, דהוא יום קבורה, והוא מדאורייתא, דכתיב ואכלתי חטאת היום, וכתיב נמי ואחריהה כיום מה, והוא יום המיתה, הלכך יום מיתה מדאורייתא ויום טוב שני אחי דאורייתא ומבטל דרבנן, ונהיג ביה אבילות כשאר יומי. מניין לאבילות שהיא שבעה, שנאמר והפכתי חגיכם לאבל, מה חג שבעה אף אבילות שבעה. ומניין לשמרתה רחוקה שאינה נוהגת אלא יום אחד, כבר הקיש הכתוב האבל לחג, ומצאנו עצרת שהוא חג, והוא יום אחד. ת"ר שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים, שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד. קרובה בתוך שלשים לקבורתה, רחוקה לאחר שלשים, דברי ר' עקיבא. וחכמים אומרים אחת זו ואחת זו נוהגת שבעה ושלשים. אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן, כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים